

Бібліотечний медіаурок 3

Енциклопедії та словники – у навчанні помічники

Мета. Зацікавити учнів довідковою літературою, вчити користуватися словниками, довідниками, енциклопедіями, навчити здобувати якнайбільше інформації самостійно для поглиблення шкільних знань, виховувати потребу користування довідковою літературою, прищеплювати учням любов до книги, до рідної мови.

Обладнання. Словники, довідники, енциклопедії для школярів різних видавництв та років. Книжкова виставка «Скарбниця людських знань», мультимедійна презентація, мультимедійне обладнання, три столи з підготовленими наборами словників (тлумачний, орфографічний, перекладний, фразеологічний, етимологічний, енциклопедія).

Хід уроку

Слайд 1

I. Організаційний момент. Добрий день! Ми знову у бібліотеці. Сьогодні ми познайомимось з книгами-помічниками. Потім пограємо

II. Перевірка домашнього завдання.

Бібліотекар: А зараз давайте згадаємо, що ми вивчали на минулому уроці.

— Про який новий вид бібліотек ми дізнались? (*електронні, віртуальні, Інтернет бібліотеки*)

— Чим вони відрізняються від звичайних бібліотек?

— Що таке браузер?

— Як здійснювати пошук в електронній бібліотеці?

— Які книжки ви знайшли за допомогою електронної бібліотеки?

Слайд 1 (анімація)

III. Підготовка до сприйняття нового матеріалу.

Бібліотекар: Сьогодні ми проведемо урок який має назву «Енциклопедії та словники – у навчанні помічники». В нашому житті радіо, телебачення, Інтернет пропонують нам безліч інформації, але і тут нам буває не завжди все зрозуміло: з'являються нові слова, поняття, вислови або навпаки, старі, значення яких нам невідоме.

Слайд 2 – Як правильно писати, вимовляти те чи інше слово, його походження? Де знайти короткі відомості з певних питань? Чим відрізняється мудрець від

мудрагеля (той, хто багато роздумує, обмірковує. Умник, лукавець, хитрець.) ? Що означає вислів «бути на сьомому небі»?

На ці й тисячі інших запитань відповідь вам дасть довідкова література.

Слайд 3 – Довідкова література - словники, енциклопедії, довідники. Це книги, які знають все. А чи потрібні вони нам узагалі? Давайте це з'ясуємо.

Слайд 4 – Словник — книга, у якій в алфавітному порядку або за темами подаються слова якоїсь мови з поясненнями їхнього значення, або з перекладом іншою мовою.

Першим українським словником був словник невідомого автора XVII ст., який був знайдений у бібліотеці Києво-Печерської лаври.

(анімація) Найкращим українським словником є словник Бориса Грінченка в 4-х томах, виданий на початку XX ст.

Звертайтеся до них, читайте як художню книгу, вони завжди і в усьому допоможуть вам.

Слайд 5 – Словники бувають різні. Шкільні мовні словники — це тлумачний словник, орфографічний, словник синонімів та антонімів, перекладний словник, фразеологічний, етимологічний, та інші.

Слайд 6 – Побудова всіх словників спільна: слова розташовані в алфавітному порядку. Щоб відшукати незрозуміле слово, знаходимо сторінку з літерою **(анімація)**, з якої починається розшукуване слово, а за літерою знаходимо і потрібне слово **(анімація)**. Та читаємо знайдену інформацію.

Слайд 7 – Тлумачний словник - це пояснення будь-якого слова. Тлумачення дається з прикладами використання слів.

Слайд 8 – Самим відомим тлумачним словником є словник Володимира Івановича Даля. Який був створений ним у середині XIX століття.

Слайд 9 – Орфографічний словник (або правописний) — це словник, в якому ви можете дізнатися як правильно пишуться слова.

Ви вже знаєте, що таке синоніми і антоніми. **Слайд 10** – Давайте знайдемо синонім до слова «**Виручати**»— **(анімація)** рятувати, визволяти. Молодці діти. А тепер підкажіть мені, який антонім можна підібрати до слова «**Веселий**» **(анімація)** – сумний **(анімація)**. Дякую. І всі ці слова можна знайти де?... правильно. **Слайд 11** – у словниках синонімів та антонімів.

А давайте перекладемо оце слово **Слайд 12** – **vocabulary**. Яким словником ми скористаємося? Звичайно. Правильно. (*перекладний словник*). Відкривши словник на потрібній літері **V**, і далі знайшовши літери **O** та **S**, ми знайдемо потрібне слово, і дізнаємось його переклад **(анімація)**. В цьому словнику слова подаються з

транскрипцією.

Слайд 13 – Також у навчанні вам знадобиться фразеологічний словник. Це словник де ви можете відшукати значення яких-небудь фразеологізмів. *Фразеологізми — (фразеологічні звороти) стійкі словосполучення, які сприймаються, як єдине ціле і вживаються носіями мови в усталеному оформленні.*

Слайд 14 – А коли вам знадобиться дізнатись історію слова, його походження, вам у нагоді стане етимологічний словник.

Іноді, коли потрібні детальніші й водночас стислі, відомості, то словника вже недостатньо. Звертаємося до довідників. **Слайд 15** –

Великий довідник школяра допоможе вам у швидкому повторенні будь-якої теми шкільного курсу, підготовці до контрольних робіт. **Слайд 16.** – Довідник дає відповіді на різні питання. Завдяки стислому тексту ви швидко опануєте матеріал.

Детальний зміст і предметний покажчик у кінці довідника допоможуть легко знайти необхідні відомості з будь-якого розділу того чи іншого курсу.

Слайд 17 – Предметний покажчик містить список *(анімація)* термінів та тем, про які іде мова в довіднику зі вказанням *(анімація)* сторінок, на яких вони згадуються.

Діти, а чи любите ви дізнаватись щось нове та задавати питання? Звичайно любите. А ось є така сім'я Чомучок, яка теж любить задавати багато питань і, головне, знає де знайти на них відповіді. Давайте з ними познайомимось. **Слайд 18**

Ось така сімейка. А я вважаю, що вас теж можна назвати Чомучками. Згодні? І на питання «Чому?» відповіді знайти можна ще в одному довідниковому виданні – енциклопедії. **Слайд 19**

Товсті багатотомні енциклопедії можуть розповісти майже про все. Вони бувають і для дорослих, і для дітей. Ту в доступній формі розповідається про такі цікаві речі, як формування землі, її рослинність, поведки тварин. Кругосвітні плавання та освоєння космосу, про розвиток транспорту та про наукові винаходи

Енциклопедії бувають різні: галузеві і універсальні. **Слайд 20**

Ті з них, що можуть відповісти на будь-яке питання, називаються універсальними – **Слайд 21.**

Ці унікальні енциклопедії — невичерпне джерело знань. *(анімація)* Галузеві енциклопедії включають в себе факти лише певної галузі науки.

Слайд 22 – Але галузева енциклопедія може вважатися універсальною, тому що існує багато енциклопедій ще більш вузьконаправлених. І вони вже будуть галузевими.

Слайд 23 – Так, галузева Велика енциклопедія твари може бути в одночас універсальною. А енциклопедії про птахів, про мешканців океанів, про небезпечних або незвичайних тварин – галузевими.

Слайд 24 – Ще один приклад: Енциклопедія техніки із галузевої перетворюється в універсальну, якщо розглядати її в купі з вузьконаправленими галузевими енциклопедіями.

Всі відомості в енциклопедіях подані коротко, стисло, для першого ознайомлення.

Слайд 25 – Відкривши книгу ви побачите, як вдало поєднуються наукові статті, чудові малюнки і фотографії, цікаві відомості, а інколи і питання для вас. У цих книгах немає довгих текстів – лише факти.

IV. Закріплення нового матеріалу.

Слайд 26

А тепер, запрошую вас взяти участь у Змаганні Бібліоізнайонок «Хто краще? Хто швидше? Хто точніше?» (*перед кожною командою на столі лежить купа книжок – словники тлумачний, орфографічний, етимологічний, фразеологічний, словники синонімів та антонімів, перекладний; енциклопедія школяра*)

Правила гри - Учні діляться на 3 команди. Кожна команда отримує завдання на картках і повинна швидко і правильно відповісти на питання. За швидку та правильну відповідь – 3 бали, ті хто відповість другими – 2 бали, останніми – 1 бал. А на допомогу вам прийдуть наші помічники – довідкова література.

Слайд 27

I команда	II команда	III команда
I. Визначити за допомогою потрібного словника значення наступних слів: (Тлумачний словник) Мистецтво Фестиваль	I. Підберіть синоніми до наступних слів: (Словник синонімів) Базікати Ловець	I. Підберіть антоніми до наступних слів: (Словник антонімів) Боронитись Короткотривалий
II. Визначити за допомогою потрібного словника правильне написання слів: (орфографічний словник) (пів)аркуша камін...ий	II. Поясніть зміст наданих фразеологізмів: (фразеологічний словник) «Дати ногам знати» «Тенькнуло в серці»	II. Визначити за допомогою потрібного словника походження слів: (етимологічний словник) Телефон Школа

III. Перекласти слова українською мовою: <i>Ландыш</i> <i>Галстук</i>	III. Перекласти слова англійською мовою: <i>Шахи</i> <i>Панчохи</i>	III. Перекласти слова українською мовою: <i>Носки</i> <i>Ступеньки</i>
IV. Підготувати повідомлення про: (Енциклопедія школяра) <i>Балет</i>	IV. Підготувати повідомлення про: (Енциклопедія школяра) <i>Населення Китаю</i>	IV. Підготувати повідомлення про: (Енциклопедія школяра) <i>Віртуальна реальність</i>

А зараз підведемо ітоги. Перевіримо, як ви впоралися з завданням.

Слайд 28, Слайд 29, Слайд 30

Молодці! Я бачу, ви зрозуміли, як користуватися словниками. Словники – це дуже корисні й цікаві книги, книги-помічники, до яких ви можете звернутися у скрутну хвилину.

IV. Домашнє завдання.

Слайд 31 – Кожен учень отримує аркуш, який в майбутньому стане сторінкою «Класного словничка».

Завдання: підібрати переклад та тлумачення до запропонованих слів (англійською, та російською мовами) і намалювати ілюстрацію.

Слайд 32 – Довідкова література дуже корисна й потрібна не тільки вам, учням, а й вчителям, батькам. І треба дружити зі словниками, довідниками, енциклопедіями. І ніколи не соромитись заглянути в книгу. Не дарма в народі кажуть «Книгу прочитав – розумним став».

Бібліо.

Знайка

Бібліо.

Знайка

Бібліо.

Знайка

I команда

I. Визначити за допомогою потрібного словника значення наступних слів:

Мистецтво
Фестиваль

II. Визначити за допомогою потрібного словника правильне написання слів:

(пів)аркуша
камін...ий

III. Перекласти слова українською мовою:

Ландыш
Галстук

IV. Підготувати повідомлення про:

Балет

II команда

I. Підберіть синоніми до наступних слів:

Базікати
Ловець

II. Поясніть зміст наданих фразеологізмів:

*«Дати ногам
знати»*
«Тенькнуло в серці»

III. Перекласти слова англійською мовою:

Шахи
Панчохи

IV. Підготувати повідомлення про:

Населення
Китаю

III команда

I. Підберіть антоніми до наступних слів:

Боронитись
Корокотривалий

II. Визначити за допомогою потрібного словника походження слів:

Телефон
Школа

III. Перекласти слова українською мовою:

Носки
Ступеньки

IV. Підготувати повідомлення про:

Віртуальна
реальність

Бібліо.

Знайка

Аркуш -

Шановні батьки! Допоможіть своїй дитині підібрати переклад та тлумачення до запропонованих слів (всіма відомими словниками) і намалювати ілюстрацію.